

Egy rózsaszál szebben beszél...

*A vadvirág-kereskedelem
pusztító következményeiről*

Előszó

Kacsóh-Heltai daljátékában János vitéz a rózsaszál és a legszelelmesebb levél hatását hasonlítja össze. Mi a rózsaszál és a vadvirágosokor hatását. Nem a szerelmes szívekre, hanem a természetre. A címlapon látható *Virágárosok a korzón* című képet Inkey Tibor 1938-ban fényképezte. Csodálatos hangulata van. A vadvirágosokrok ma is sokakban szép emlékeket idéznek fel. Ám azt reméljük, hogy ha kiadványunkat elolvassa megismeri a vadvirágok gyűjtésének következményeit, legközelebb szeretneinek Ön is kertészetben termesztett virágot vásárol. Például egy szép rózsaszálat. Hisz az mégiscsak szebben beszél.

Bár a vadvirágok városi árusítása feltűnő jelenség, nagyon kevesen ismerik fel a következményeit. Súlyos hibát követünk el, ha kedves szokásként próbáljuk beállítani, melynek káros hatása szóra sem érdemes. Míg a század elején Pénzes Antal 6 hetes „szezonnal” számolt, mára ez közel kétszeresére, 10–12 hétre növekedett. Régebben a gyűjtés a reggeli órákra korlátozódott, mára egész napossá vált. A férfiak és fiatalok bekapcsolódása a tevékenységbe, a munkamegosztás, a szervezetség kialakulása, a tény, hogy egyre többen „hóvirágoznak”, mind-mind arra intenek, hogy lassan komolyan kellene venni a jelenséget. A pusztítás mértékére vonatkozó számítások is ezt támasztják alá. Sokan elintézik annyival, hogy „annyi a vadvirág, jut is, marad is”. Ez a „kimeríthetetlen, végtelen természeti erőforrások” téves teóriája. Így vélekedtek Amerikában a bölényről és a vándorgalambról, és sajnos sokan így vélekednek az édesvízkészletekről, a léghórról, az erdősegekről is.

Tartalom

TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS	3
VADVIRÁGOK PUSZTÍTÁSA NAGYBAN ÉS KICSIBEN	5
A LEGGYAKRABBAN ÁRUSÍTOTT VÉDETT TAVASZI VIRÁGOK	7
VANNAK FAJOK, AMELYEK MÉG VÉDTELENEBBEK	11
A LEGGYAKRABBAN ÁRUSÍTOTT NEM VÉDETT TAVASZI VIRÁGOK	12
A VADVIRÁGOK ÚTJA AZ ERDŐBŐL AZ UTCASAROKIG	14
KARBECSLÉS	18
MIT TEHETÜNK?	20
VÁRJUK VÉLEMÉNYÉT!	21

Bevezetés

Ébredtek már Önök március első hetében éjjel fél háromkor vekker hangjára? Ha igen, akkor tudják, hogy ilyenkor a vekkerek bántóan élesen csörögnek. Ám nincs mese, aki a virágpiacra indul, hogy megnézze, nem kerülnek-e védett vadvirágok a nönapi forgalomba, annak az éjszaka közepén kell kelnie. Kiadványunk szerzője sosem panaszkodott emiatt. Nem elégedett meg a feltételezésekkel, biztos ismeretekre akart szert tenni. A virágpiaci kirándulás után hatkor hazament, lezuhanyozott, és még kényelmesen odaért a munkahelyére.

Figyelme egy ideig csak a védett növények árusítására terjedt ki. Hogy lehet, hogy az eladásra kínált tavaszi csokrokban újra és újra fel lehet fedezni tavaszi tözikét, csillagvirágot, májvirágot? A természetvédelmi törvény világosan kimondja, hogy minden védett növényfaj gyűjtéséhez, birtokban tartásához, adásvételéhez, termesztéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Mivel a hatóság erre engedélyt csak különösen indokolt esetben ad, egy törvényiszteelő országban a problémát megoldottnak tekinthetnénk. Nem így Magyarországon. A politológusok ugyan gyakran emlegetik a törvénykövető magatartást, de ők is általában a hiányról beszélnek. Ez pedig a természetvédelemnek komoly csapás. Hiába jók a természetvédelmi jogszabályaink – a hazai fajgazdagság miatt érthetően szigorúbbak, mint az Európai Unió hasonló rendelkezései – ha nem tartjuk be őket. Vannak olyan területek, amelyek jól járhatnak, ha a vitás kérdéseket a törvények helyett a pénz, a kapcsolatok, a nyers erő döntik el, ám a természetvédelem ilyen játékszabályok között csak vesztes lehet.

Szerzőnk az aluljáróban hóvirágot áruló néniket sokáig ugyanúgy nézte, mint bárki más. Örült, hogy vége a télnek, és hóvirágot vihet kedvesének. Aztán egy tavaszi napon, mikor a sokszor látott barátságos nénit meglátta, kérdések kezdtek nyugtalanítani: Hányan árulhatnak Budapesten hóvirágot? Honnan hozzák? Mi lehet ennek a hatása? A kérdések válaszra vártak, és szerzőnk megint szokatlanul kezdett viselkedni. Most is előfordult, hogy hóvirágot vett, de már nem csupán a kedvesére gondolt. Elkezdte számolgatni, hogy egy csokorban hány szál növény van, óvatosan kérdezgetni kezdte az árusokat a forgalomról, feltérképezte az aluljárókat és a vasútállomásokat, szabadsága idején megtakarított pénzen Somogyba utazott, hogy a nagybani virág-szedés módszereivel ismerkedjen. Hogy mire jutott, azt megtudják a következő oldalakról.

Történeti áttekintés

Magyarországon a XIX. század második felében az iparosodás hatására kezdtek kialakulni a mai értelemben vett nagyvárosok. Az élen a Pest, Buda és Óbuda egyesülésével 1873-ban létrejött Budapest járt, amely a századfordulón hihetetlen iramú növekedésnek, fejlődésnek indult. A városok felduzzadt lakosságát természetesen a falusiak adták, akiknek korábban mindennapi, személyes élményük volt a természet közelsége, az évszakok változása, a virágok és a széna illata, a fák susogása, az erdők zúgása. Ezzel szemben a poros-füstös, nyüzsgő városban a jó anyaföldet utcakő borította, fáknak, madaraknak nem sok hely maradt, a magas, emeletes házak között az eget is alig lehetett látni. A tél pedig különösen nyomasztó volt. A munkába induló még nem látta, a munkából érkező már nem látta a Napot. Ilyen körülmények között érthető, hogy a városi lakosok egy része visszavágyott az idilli vidékre, és örömmel „vett” (átvitt és szó szerinti értelemben egyaránt) mindent, ami arra emlékeztette. Nos, éppen ilyen lehetett a tél végét jelző vadvirágok megjelenése a virágáros aszszonyoknál.

A XX. század elején több neves természetbúvárunk is felfigyelt a vadvirágok városi árusítására, és cikkekben, könyvekben meg is emlékeztek róla. Ilyenek voltak Boros Ádám, Pénzes Antal, Rapaics Raymund. 1924-ben Boros Ádám így ír: *„A háború okozta nehéz idők alatt a virágkertészet sem tudta kielégíteni a virágkedvelők igényeit, virágárusaink ezért a vadon termő és dísznövényeknek beillő növényekhez fordultak, s azóta virágárusainknál állandóan látható számos oly növény, melyeket azelőtt nem árusítottak... Vadvirágokat különösen tavasszal és ősszel árulnak, amikor a kertészet még nehezebben és drágábban szolgáltatja a dísznövényeket.”* Ezután részletesen felsorolja, hogy a kora tavaszi hóvirágtól a temetői koszorúkhöz használt csodabogyóig mely növények árusítását figyelte meg. Ám a látottakból számunkra meglepő következtetést von le: *„Örvedetes jelenség ez, mert számos vadvirágunk valóban megérdemli, hogy csokrainkban díszlegjen. Még figyelemreméltóbb az, hogy az újabban kereskedelembe kerülő virágok közt számos jellemző magyar növény van.”*

Nem szabad abba a hibába esnünk, hogy a tudomány eredményei és a XX. századi természetpusztítás tapasztalatai alapján a kiváló botanikust hibáztassuk szavaiért, csupán szomorúan megjegyezhetjük, ma már nem tudunk örülni az eladásra kínált vadvirágok tarkaságának. Vida Gábor, az ezredforduló jeles genetikusa így fogalmaz:

„A vadvirág a természetben nem csupán a mi gyönyörködítésünket szolgálja. Szépsége, színe, illata a sokmillsó éves természetes szelekció alkotása. A virág sikeres megporzása a fennmaradás biztosítója. Minél vonzóbb egy virág a beporzó rovar számára, annál nagyobb valószínűséggel lesz mag és ezáltal új nemzedék belőle. A leg-

szebb vadvirágok csokorba szedése ennek pontosan az ellenkezőjéhez vezet. A látványos fajok visszaszorulnak, csupán a kevésbé feltűnő, szélporozta fajok maradnak meg.

Sokan azt hiszik, hogy az évelő növényekről szedett virág nem pusztítja a természetet, hiszen újra kihajthat. Ez azonban nem teljesen igaz. Ha például a tőzike virágja a fennmaradás szempontjából felesleges lenne, az evolúció már régen eltűntette volna. Minden évelő növénynek az ivaros szaporodás adja a megújulás lehetőségét. Alkalmazkodni a változó környezethez csak ezzel tud, de pusztá életben maradása is függhet tőle.”

Vadvirágok pusztítása nagyban és kicsiben

Vadvirágoknak a köznyelv a feltűnő virágú lágyszárú növényeket nevezi. Ezeket a növényeket – az élővilág más csoportjaihoz hasonlóan – manapság sokféle veszély fenyegeti. Hogy csak néhányat említsünk, ilyen az éghajlatváltozás, a vegyszerek hatása, a természetes élőhelyek beépítése. A vadvirágok gyűjtése csak egy a sorban. Ez a veszélyeztető tényező annyiban mégis különbözik a többitől, hogy nem reménytelen feltárkópezní az érintett fajokat és területeket. Hogy ki állíthatja meg a pusztítást és hogyan, az függ a gyűjtőtől és a gyűjtés nagyságrendjétől.

1. Nagybani gyűjtés (külföldi) megrendelésre

Sajnos nem ritka eset, amikor (gyakran külföldi) megrendelésre védett növényeket általában védett területen ipari módszerekkel (több tucat napszámossal, földgallyal) hűtőkamionszám gyűjtenek (juttatnak ki külföldre). A megrendelők általában gyógyszerészetben vagy dísznövénykertészetben érdekelt cégek. A sors iróniája, hogy az ily módon elrabolt „tenyésztanyag” szaporításából, nemesítéséből származó termékeket (pl. gyógyszerményeket, dísznövényhagymákat) néhány év múlva legális importárúként láthatjuk viszont boltjainkban, és jó pénzért akár vásárolhatunk is belőlük.

Javasolt lépés: Sürgős telefon az illetékes nemzeti park igazgatóságra és a WWF Magyarországhoz.

2. Helyi lakosok gyűjtése saját részre

A vidéken élők saját maguk részére sok helyütt hagyományosan gyűjtik a vadvirágokat. Ki ne járt volna tavasszal vidéki otthonban, turistaházban, kocsmában, ahol a kredencen vagy a pulton szerénykedik egy friss csokor hóvirág vagy csillagvirág? Ha védett fajról van szó, vagy védett területről származik az a bizonyos vadvirágcsokor, a gyűjtő kétségkívül természetvédelmi szabálysértést követett el.

Javasolt lépés: Barátságos ismeretterjesztés, a polgári természetörök tájékoztatása.

Foto: Harsanyi Anna

Foto: Harsanyi Anna

3. Alkalmi kirándulók gyűjtése saját részre

Az alkalmi kirándulók is gyakran gyűjtenek csokrot tavaszi túsáikon vadvirágokból. Sajnos szép tavaszi napokon gyakran látni az úton vagy az út mellett leszedett, majd eldobott fonnyadó csokrot hóvirágból, ibolyából, kankalinból, keltikéből, májvirágból, esetleg még ritkább, még értékesebb növényből. E csokrok szedői nem rosszindulatúak, csak tájékozatlanok, meggondolatlanok. Hisz ki ne vágya a bódítóan tavaszillatú természetből magával vinni egy darabot szemgyönyörködtető virágcsokor formájában? Bár megtehetnénk... És egyesek sajnos meg is teszik. Aztán mindig kiderül, hogy hazáig hosszú még az út, a csokrot kézben vinni kényelmetlen és fárasztó, zsebben összetörik, víz nélkül hamar elkókad, a májvirág pedig, bármit is teszünk, percekben belül elveszíti szirmait ... Így aztán az akár több tizezer vagy százezer forintos eszmei értékű csokor az út szélére kerül.

Javasolt lépés: Jöndulatú figyelmeztetés, példamutatás.

4. Helyi lakosok gyűjtése piacra

A sor végén következik a legnagyobb tétel. Az, amikor vidéki emberek haszonszerzés céljából nagy mennyiségben gyűjtenek vadvirágokat. Kiadványunk elsősorban erről szól. Először a védett fajok, azután a nem védett fajok gyűjtéséről, árusításáról és ezek következményeiről.

Javasolt lépés: Bejelentés a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságnak és az önkormányzat jegyzőjének.

A leggyakrabban árusított védett tavaszi virágok

Csillagvirág fajok (*Scilla* nemzetség) – valamennyi faj védett, eszmei értékük* 2000 Ft

Alkatában hasonlít a vele egy családba (Liliomfélék) tartozó jácinthoz, azonban attól általában már mérete alapján is jól elkülöníthető, így csak a figyelmetlen hozzá nem értőket tévesztheti meg ez a hasonlóság.

A kettő-négy tölevél között emelkedő 8-30 cm magas főtengely fűrtvirágzatot visel. A virágok a fehér, rózsaszín, kék, ibolyaszín árnyalatainak valamelyikében pompázhatnak. A csillagvirágok taxonómiaja napjainkban is meglehetősen „forró terület”, így a fajok meghatározása nehezégeket okozhat. Jellemző például, hogy míg a néhány évvel ezelőtt kiadott határozókönyvek egy természetű és két vadon élő hazai csillagvirág fajt írtak le, a közelmúlt taxonómiai revíziója nyomán öt vadon élő csillagvirág fajt különböztetnek meg, és inkább fajcsoportokról beszélnek. A korábban Magyarországon legelterjedtebbként leírt tavaszi csillagvirágról kiderült, hogy hazánkban nem honos, azt nálunk a Duna-völgyi csillagvirág helyettesíti.

A Duna-völgyi csillagvirág és a hegyi csillagvirág február végétől áprilisig, az erdélyi és a nadapi csillagvirág pedig márciustól áprilisig virágzik. Az őszi csillagvirág nevének megfelelően augusztustól október közepéig virít.

A csillagvirágok mindegyike mészkedvelő. A legszűkebb elterjedésű faj a nadapi csillagvirág, amely kizárólag a Velencei-hegység lösz felszínein él. Az erdélyi, a hegyi és a Duna-völgyi csillagvirág az üdebb, nedvesebb élőhelyeket kedveli. Főként folyóvölgyekben, patakpartokon, gyertyános-tölgyesekben virítanak, a Duna-völgyi csillagvirág pedig ártéri keményfa erdőkben, fűz-nyár ligeterdőkben, nedves sziklaerdőkben is előfordul. Hazánkban legtöbb helyen a Duna-völgyi csillagvirággal találkozhatunk. Nevéhez hiven végigkíséri a Duna-mentét a Szigetköztől Mohácsig. Viszonylag gyakori a Dunántúlon, főleg a Dél-Dunántúlon, de szórványosan a keleti országrészben is előfordul.

Nem nagy mennyiségben, de minden évben feltűnik a budapesti virágárusoknál. Általában önálló csokrokba kötik, de időnként kínálnak csillagvirággal díszített hóvirágcsokrot is.

*Az eszmei érték a védett növények pénzben kifejezett értéke, melyet az adott faj veszélyeztetettségének mértéke alapján a környezetvédelmi miniszter rendeletben határoz meg. Ha a letéptett virágok számát besorozzuk az eszmei értékkel, megkapjuk, hogy mekkora összegű természetvédelmi károkozás alapján indulhat meg a szabálysértési vagy büntetőeljárás.

Tavaszi tözike (*Leucojum vernum*) – védett, eszmei értéke 2000 Ft

Felületes szemlélő összetévesztheti a hóvirággal, amelynek rokona. Általában nagyobb termetű, egy száron két bókoló virág is lehet, egyforma hosszúságú lepellevelének csúcsa a sárga vagy a zöld valamely árnyalatában pompázik. Szolid, de jellegzetes illata van.

Virágzása átfedésben van a hóvirágéval (február-március), de annál később kezdődik.

Élőhelyigénye is hasonló a hóvirághoz (üde talajú gyertyános-tölgyesek, bükkösök, láp- és ligeterdők, artéri rétek, patakok mente), de annál szűkebb tűrésű és elterjedésű faj. Legjelentősebbek dél- és nyugat-dunántúli lelőhelyei. Mivel mind a virágzási időszak, mind az élőhelyek átfedésben vannak, nem ritka eset, hogy egy-egy területen a tavaszi tözike a hóvirággal elegyes virágszőnyeget alkot (Lenti-erdő).

Budapesten az utóbbi években már meglehetősen ritkán kerül forgalomba, de például 1999 tavaszán még egy Váci utcai virágárusító pavilonban is feltűnt néhány csokor. Feltételezhető, hogy a termőhelyekhez közelebbi nagyvárosokban gyakrabban és nagyobb mennyiségben is forgalomba kerül.

Májvirág (*Hepatica nobilis*) – védett, eszmei értéke 2000 Ft

A májvirágot rendszeresen összetévesztik az ibolyával. Gyakran „szőrös ibolya”, „erdei ibolya”, „vio-la” néven árusítják. Felvetődik a gyanú, hogy az árusok azért nevezik ibolyának, mert a májvirágról sokan tudják, hogy védett növény. Általában az ibolyához hasonlóan kezelik. Ugyanúgy kötik önálló csokorba, ugyanúgy két-három borostyánlevél közé fogják, és általában hasonló áron kínálják. Pedig legálább annak fel kellene tűnnie, hogy milyen könnyen és gyorsan elveszíti a szíromleveleit.

Igazából nem indokolt ez a „tévedés”. Igaz, hogy a virágok színe nagyon hasonló lehet, és hogy a májvirág március-áprilisi virágzása átfedésben van az ibolyákéval, ráadásul élőhely-igénye is hasonló egyes ibolya fajokéhoz. Ép szélű három karéjú levelei azonban nagyon jellegzetesek. Aki már valaha is látott közelről ibolyát, az nem fogja annak kétoldalasan szimmetrikus virágát összetéveszteni a májvirág sugaras szimmetriájú, 5-10 lepellevélből álló virágával.

A faj mészkedvelő, nyirkos, sziklás erdőkben, bükkösökben, gyertyános-tölgyesekben, ritkán cseres-tölgyesekben találja meg létfeltételeit. Az utóbbi időben az önálló májvirág csokrok egyre ritkábban fordulnak elő, inkább csak a hóvirág csokrok közepében láthatunk diszként 1-5 szál májvirágot.

Szártalan kankalin (*Primula vulgaris*) – védett, eszmei értéke 2000 Ft

A budapesti utcákon árusított vadvirágok közül egyikkel sem téveszthető össze. Problémát inkább az okozhat, hogy a nem védett tavaszi kankalinnal (*P. veris*) hajlamos a hibrid képzésre. Zavart okozhat az is, hogy természetbe vont faj, melynek nagy, különféle élénk színű (kék, piros stb.) virágú természetű egyedei esetleg kivadulhatnak, és rövid idő alatt „kifakulnak”, vagyis visszatérnek az eredeti virágszínhez és mérethez.

A szártalan kankalin kis termetű, mindössze 5-12 cm magas évelő növény. Földön elterülő, 8-20 cm hosszú tölevélrózsát alkotó levelei ráncos felületűek, begöngyölt szélűek, színük a világoszöldtől a sötétzöldig változhat. A levél fokozatosan szárnyas nyélbe keskenyedik. A szár (tökocsány) csökevényes, a virágok látszólag a törzséből erednek. Tölcséres, harang alakú, forrt csészéjű virágai halványárgák sötétebb sárga torokkal. A pártacimpák középen kicsipettek, laposan szétterülőek. A virágocsány 3-10 cm hosszú, a virágok száma változó. Március-áprilisban virágzik.

Inkább mészkertülő, nyirkos és sziklás erdőkben, bükkösök, gyertyános-tölgyesek, szurdokerdők, ritkábban száraz tölgyesek, fenyvesek növénye. A Dél- és Délnyugat-Dunántúlon, Balaton-felvidéken, Bakonyban közönséges. Bár egyes területeken szinte gyakori fajnak mondható, Pauer Arnold Vas megye természeti értékei című művében 1932-ben már védelemre szorulóként említi. Az utcákon önálló csokrokba kötve néhány éve gyakrabban előfordult. Ekkor a gyökérmagban elmetszett vagy a gyökerestől kitépett töveket levelekkel együtt kötötték csokorba. (Mindkét eljárás a tövek végleges megsemmisítését jelenti.) Néhány éve a virágosbódék és az alkalmi utcai virágárusok december végétől tömegesen és olcsón (2001 januárjában Budapesten 300-350-400 Ft-ért) kínálják az élénk színekben pompázó nagy virágú, nemesített, cserpes primulát. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy az elmúlt évben önálló kankalincsokrokat nem árultak Budapesten, és hóvirágcsokor díszeként is a korábbiaknál jóval ritkábban fordult elő.

Meg kell jegyeznünk, hogy ebben az összeállításunkban csak a tavaszi vadvirágokkal foglalkozunk. Ez nem jelenti azt, hogy a vadvirág-kereskedelemben összesel megjelenő kornistárcs és erdei ciklámen, vagy akár a szárított növényként piacra kerülő szürös csodabogyó és az árvalányhaj fajok nem érdemelnének ugyanilyen figyelmet. És akkor még szó sem esett a természetből korszorukészítéshez begyűjtött mohákról és a kerti dísztavakat ékesítő hazai víznövényekről!

Tudjuk jól, hogy más növénycsoportok védelmére is az eddigieknél nagyobb figyelmet kell fordítani, de nem akartunk egyszere túl sokat markolni. Először összpontosítsunk a tavaszi vadvirágokra!

A védett fajok leszedésével okozott kár érzékeltetésére álljon itt egy példa: 2000. március 14-én 10 és 14 óra között a Deli pályaudvarról az aluljáróhoz vezető lépcső tetején egy néni 90 csokor májvirágot adott el. Az „árul” a Kaposvártól délkeletre, kb. 10 kilométerre lévő Cserénfáról hozta. A többihez teljesen hasonló, véletlenszerűen kiválasztott két csokorban 28, illetve 29 szál májvirág volt, tehát a néni legalább 28 szál x 90 csokor = 2520 szál májvirágot értékesített. Mivel a májvirág eszmei értéke 2000 forint, az azt jelenti, hogy ez az egy néni, egy álló helyében 2520 szál x 2000 Ft azaz ötmillió-negyvenezer forint kárt okozott. Képzeljék el, mekkora lehetett a kár, amikor 2000. március 20-a táján a Határ úti aluljáróban több mint egy hétig többen is nagy mennyiségű májvirágot árusítottak!

Kockásliliom (*Fritillaria meleagris*) – védett, eszmei értéke 10 000 Ft

Kicsit emlékeztet a tulipánra, de jellegzetes mintázatú, bókoló virágját egyik hazai fajjal sem lehet összekeverni. Mintegy 20 cm hosszú tőlevelei keskenyek, hegyesek. A szárlevelek (3-6 db) szálasak, legfeljebb 1 cm szélesek. Egy növényen általában egy, ritkán 2-3 bókoló, harang alakú virág található. Szabadon álló lepellevelei 3-5 cm hosszúak, rózsaszínes-vörösbnak, sakktablaszerűen foltosak. Március végétől június elejéig virágzik. Nedves vagy váltakozó vízállású termőhelyeket igényel. Láprétek, láp- és ligeterdők, ártéri rétek és cserjések virága. A Dél- és Nyugat-Dunántúlon kívül az Aggteleki-karszton, a Bükkben és a Szatmár-Beregi-síkságon fordul elő.

Virágját és hagymáját helyenként ezrével gyűjtik. Sajnos vannak olyan zalai falvak, ahol még mindig sokan tavaszi lakásdísznek tekintik.

Kakasmandikó (*Erythronium dens-canis*) – védett, eszmei értéke 10 000 Ft

Helyenként „tavaszi ciklámen” néven árusítják. Az ugyancsak védett erdei ciklámenre virágszíne hasonlít, ám levelei egészen más alakúak. Nem kerekdedek, hanem keskenyek, hosszúkásak. Rendszerint két, rövid nyelű, átellenes, 6-9 cm hosszú, 1-4,5 cm széles tőlevele fejlődik, melyek a virágzás idején nagy egyedi változatosságban lilásbarna-zöld foltosak.

A virág vörösesbarnás tőkocsányon magányosan helyezkedik el, bókoló, élénk bíborpiros színű. A lepelcimpák 2,5-4 cm hosszúak, hegyesedők, torkuk fehér foltos. Virágos egyedeivel március-június között találkozhatunk.

Bükkösök, gyertyános-tölgyesek, száraz tölgyesek, hegyi és nedves rétek virága. A Dél- és Nyugat-Dunántúlon, az Aggteleki-karszton és a Bükkben fordul elő. A gyűjtés különösen a dunántúli előhelyeit veszélyezteti. Időnként budapesti aluljárókban is megjelenik.

Az eddig leírt fajok az utóbbi tavaszokon kisebb-nagyobb mennyiségben rendszeresen megjelentek a budapesti aluljárókban. A listát természetesen lehet még pontosítani, kiegészíteni. Más időszakokban és más városokban egyéb fajok is előfordulhatnak. A miskolci Ökológiai Intézet Tanácsadó irodájától tudjuk, hogy a Búza téri piacon a felsorolt fajokon kívül néhány éve árusítottak leánykőörccsint, védett nőszirm fajtákat, proszlo hunyort, sőt kárpáti sáfrányt is. Sajnos könnyen lehet, hogy a tenyésztőterületekhez közeli városok piacain, utcáin rábukkanhatunk újabb fajokra, esetleg értékes ritkaságokra is.

Vannak fajok, amelyek még védtelenebbek

A virágos szakma számára rendkívül fontosak az úgynevezett nagy napok, amikor kiemelkedő forgalomra számíthatnak. Ilyen többek között a Katalin-nap, az Erzsébet-nap, a ballagás, és ilyen a vadvirágok piacán rekord forgalmat hozó Valentin-nap és nőnap is. E két nap legjobban a hóvirágot sújtja. Más vadvirágoknak néha szerencséjük van, hiszen előfordul, hogy például a tavaszi tözike nőnapra ki sem virágzik. A hóvirág viszont sokszor már karácsony előtt megjelenik a pesti utcákon, és 10-20 centiméter hó nem elég ahhoz, hogy a jól szervezett „hóvirág-üzletlánc” lemondjon éves hasznáról.

Az eladásra kerülő tavaszi vadvirágok mennyiségéről természetesen nincsenek hivatalos statisztikák. Csak becsülni tudjuk, hogy az összes eladott vadvirág 65-70 %-a hóvirág, 20-25 % ibolya, vagyis a forgalom döntő többségét azok a fajok teszik ki, amelyek nem állnak természetvédelmi oltalom alatt. Igaz ugyan, hogy a hóvirág java részét is a természetvédelmi törvényt megszegve szedik le, hiszen védett természeti területen minden növény- és állatfaj gyűjtéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ám mivel maga a növényfaj nem védett, a városi utcákon már nehéz bizonyítani, hogy hol tépték le a virágokat. Míg Szlovákiában szigorúan megbüntetik a hóvirágárusokat, nálunk zavartalan az üzlet. Pedig a virágszedés következményei függetlenek attól, hogy egy faj védett-e vagy sem.

Erről is megkérdeztük Vida professzor véleményét:

„A hóvirág sajnos nálunk nem tartozik a védett növények közé. Szedik is tömegesen évtizedek óta. Ennek hatására legtöbb helyen eltűnt vagy erősen meggyérült. A virágjától megfosztott növénynek nincs módja továbbterjedni. Ha egy vaddisznó kitérja, „virágkedvelő” kerttulajdonos klássa, vagy bármilyen más károsító állat elpusztítja, nincs kellő utánpótlása. Csak a kertben védett, ápolt hóvirágnak nem árt a virág leszedése.

Tömeges termőhelyen a virágszedés nem vezet gyors kipusztuláshoz, „csupán” elkorcsosuláshoz. Mérjük meg a hóvirág fejecskéinek méretét a Budai-hegység leglátogatottabb helyein, s hasonlítsuk össze távolabbi, eldugottabb élőhelyek virágaival (pl. a Börzsöny északi lejtőin). Az előbbieké mérete sokszor alig éri el az utóbbiaké felét. Ennek oka az emberi kontraszelekció. Míg a természet beporzó rovarjai a legfeltűnőbb virágoknak adják a nagyobb esélyt a fennmaradásra (továbbszaporodásra), az ember ennek pontosan az ellenkezőjét teszi. Ezeket szedi le, s csupán a silányabbak érlelhetnek magot. A hóvirág populáció ezzel minőségileg és mennyiségileg is károsodik. Sürgős intézkedésre volna szükség!”